

THỰC TRẠNG DẠY HỌC HÁT DÂN CA TẠI KHOA THANH NHẠC, HỌC VIỆN ÂM NHẠC QUỐC GIA VIỆT NAM

Nguyễn Thị Tân Nhân
Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam
Email: Tannhan.vnam@gmail.com

/Ngày nhận bài: 07/03/2025

/Ngày nhận bài sửa sau phản biện: 15/03/2025

/Ngày chấp nhận đăng: 10/04/2025

TÓM TẮT

Nghiên cứu này tập trung vào việc khảo sát thực trạng dạy hát dân ca tại Khoa Thanh nhạc, Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam (HVNQGVN), đánh giá hiệu quả, những khó khăn trong việc dạy và học dân ca trong chương trình đào tạo Thanh nhạc tại cơ sở này. Qua đó, bài nghiên cứu đưa ra một số đề xuất nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy, bảo tồn, phát huy giá trị nghệ thuật dân ca trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Thực trạng, dạy học, dân ca, thanh nhạc

CURRENT STATE OF TEACHING FOLK SONGS AT THE DEPARTMENT OF VOICE MUSIC, VIETNAM NATIONAL ACADEMY OF MUSIC

ABSTRACT

This research article focuses on surveying the current status of teaching folk singing at the Department of Vocal Music, Vietnam National Academy of Music (HVNQGVN), evaluating the effectiveness and difficulties in teaching and learning folk songs in the program. Vocal music training program at this facility. Thereby, the study offers a number of proposals to improve the quality of teaching, preserving and promoting the value of folk art in the current context.

Keywords: Current situation, teaching, folk songs, vocal music

1. MỞ ĐẦU

Dạy hát dân ca không chỉ là truyền đạt kiến thức, kỹ năng hát dân ca mà còn phải chú trọng đến bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa, âm nhạc dân tộc. Trong những năm qua, các cơ sở giáo dục và đào tạo Âm nhạc trên cả nước luôn chú trọng vào việc giảng dạy dân ca như một phần quan trọng trong chương trình học.

HVNQGVN là một trong những cơ sở đào tạo âm nhạc của cả nước, đóng vai trò quan trọng trong đào tạo, bảo tồn di sản âm nhạc dân tộc. Khoa Thanh nhạc của Học viện có trọng trách đào tạo các nghệ sĩ thanh nhạc, những người trực tiếp dạy học hát dân ca tới gần với người nghe, góp phần quan trọng lan tỏa, bảo tồn các giá trị truyền thống dân ca của 54 tộc người ở Việt Nam.

Các nghiên cứu trước đây đã chỉ ra giảng dạy dân ca luôn gắn liền với việc bảo tồn nguyên gốc đặc điểm giữa giai điệu, ca từ từng làn điệu dân ca. Dạy hát dân ca không đơn thuần là truyền đạt giai điệu, ca từ mà còn gồm truyền tải cảm xúc, ý nghĩa văn hóa của từng thể loại dân ca. Thực trạng dạy hát dân ca tại khoa Thanh nhạc còn nổi lên nhiều bất cập cần được nghiên cứu, cải thiện. Trong phạm vi của bài nghiên cứu này, tác giả xác định một số khó khăn, thách thức trong quá trình giảng dạy hát dân ca từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy và phát huy giá trị dân ca trong chương trình đào tạo.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu này sử dụng phương pháp tiếp cận kết hợp định tính và định lượng, nhằm vừa đánh giá thực trạng một cách cụ thể thông qua số liệu khảo sát, vừa phân tích các khía cạnh về nội dung, phương pháp, thái độ và hiệu quả dạy - học hát dân ca trong đào tạo thanh nhạc tại HVNQGVN. Cách tiếp cận này giúp đảm bảo cái nhìn toàn diện về cả yếu tố kỹ thuật thanh nhạc và giá trị văn hóa của dân ca trong môi trường học thuật chuyên nghiệp.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. Vài nét về dân ca, dạy học hát dân ca

3.1.1. Một số khái niệm

Theo Từ điển tiếng Việt: “Dân ca là bài hát lưu truyền trong dân gian, thường không rõ tác giả”.

Theo tác giả Phúc Minh: “Dân ca là những bài hát cổ truyền do nhân dân sáng tác, được lưu truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác và được nhân dân hát theo phong tục tập quán của từng địa phương”.

Như vậy, dân ca được hiểu là những bài hát do nhân dân sáng tác, không có tác giả, được truyền từ đời này qua đời khác, mang tính dị bản, in đậm phong tục tập quán từng địa phương, vùng miền.

Theo tác giả Đặng Thành Hưng: Phương pháp dạy học “là cách thức tiến hành hoạt động nghề nghiệp mà

GIÁO DỤC - EDUCATION

nhà giáo thiết kế và thực hiện dựa trên cơ sở khoa học cũng như kinh nghiệm nghề nghiệp để tác động trực tiếp đến người học và các hoạt động của người học trong quá trình giáo dục nhằm gây ảnh hưởng thuận lợi và hỗ trợ cho việc học theo mục đích hay nguyên tắc dạy học đã qui định hoặc mong muốn”.

Căn cứ các khái niệm trên, phương pháp dạy học hát dân ca được hiểu là cách thức, con đường hoạt động của người dạy nhằm giúp người học nắm vững kiến thức cơ bản về dân ca, kĩ năng hát, trình diễn, khả năng cảm thụ dân ca. Phương pháp này không chỉ chú trọng đến việc rèn luyện kỹ năng ca hát mà còn góp phần giáo dục thẩm mỹ, bồi dưỡng tình yêu quê hương, văn hóa dân tộc và phát triển toàn diện nhân cách người học thông qua các hoạt động học tập tích cực, sáng tạo và phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi.

3.1.2. Đặc điểm chung của dân ca Việt Nam

Căn cứ một số công trình nghiên cứu chuyên khảo về dân ca Việt Nam, cho thấy đặc điểm của dân ca vô cùng phong phú. Trong phạm vi bài nghiên cứu này, tác giả nêu một số đặc điểm chung sau:

Dân ca là tấm gương phản chiếu tâm hồn, tính cách và cuộc sống của con người Việt Nam. Nội dung chủ yếu của dân ca là phản ánh đời sống lao động, những mối quan hệ giao tiếp trong cộng đồng, đồng thời nói lên những tình cảm gắn bó giữa con người với thiên nhiên, quê hương làng mạc và giữa người với người. Giai điệu trong dân ca mộc mạc, dễ nhớ, sâu lắng, dễ đi vào lòng người; thường có nhiều âm luyến láy, hư từ, từ phụ; tiết tấu đảo phách, nghịch phách; nhịp điệu trong dân ca thường linh hoạt, ít tuân thủ theo quy tắc nhịp điệu trong âm nhạc cổ điển phương Tây mà thay đổi tùy theo nội dung và cảm xúc của người hát. Ví dụ, các thể loại như hò, vè, hát xẩm, ... có nhịp điệu nhanh chậm khác nhau, tạo nên sự đa dạng về cảm xúc.

Dân ca có sự đa dạng ngôn ngữ, phản ánh đặc trưng văn hóa vùng miền. Sự phong phú này vì vậy cũng đặt ra yêu cầu cho người dạy và người học: Không chỉ đơn thuần học hát theo giai điệu, mà còn cần hiểu được nội dung, bối cảnh văn hóa và sắc thái ngôn ngữ của từng bài dân ca. Đây chính là nền tảng để giáo dục lòng yêu quê hương, ý thức giữ gìn và phát huy di sản văn hóa truyền thống trong các thế hệ học sinh.

Dân ca thường có yếu tố đối đáp, giao lưu giữa các cá nhân hoặc nhóm, đặc biệt trong những thể loại như hát đối đáp hay hát quan họ. Các bài dân ca có thể được hát đối đáp giữa hai người, thể hiện sự gắn kết cộng đồng và tình cảm giữa những người tham gia...

3.2. Thực trạng dạy học hát dân ca tại khoa Thanh nhạc, HVANQGVN

Để tìm hiểu thực trạng dạy học hát dân ca tại Khoa

Thanh nhạc, HVANQGVN, tác giả sử dụng các phương pháp: phỏng vấn sâu đối với một số nghệ nhân, giảng viên (GV), sinh viên (SV); sử dụng bảng hỏi với 15 GV và 50 học sinh hệ Trung cấp và 50 SV hệ Đại học tại Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN về các vấn đề về khả năng dạy học hát dân ca, nội dung chương trình dạy học, phương pháp dạy học, hình thức tổ chức dạy học, phương pháp kiểm tra đánh giá. Cụ thể như sau:

3.2.1. Về khả năng dạy học hát dân ca tại Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN

Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN hội tụ nhiều SV có năng khiếu, giọng hát nổi trội. Giọng hát của các em có một số đặc điểm riêng biệt so với nhiều cơ sở đào tạo thanh nhạc khác bởi độ chuyên sâu về kỹ thuật thanh nhạc cổ điển và phong cách thanh nhạc đa dạng.

Tìm hiểu khả năng hát dân ca của học sinh, SV Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN, chúng tôi căn cứ trên điểm thi môn Hát dân ca của 50 học sinh hệ Trung cấp, căn cứ việc phân người dạy cho 50 SV hệ Đại học; qua quan sát, phỏng vấn trực tiếp GV, SV... có thể chia năng khiếu của người học thành 3 nhóm, kết quả như sau:

Bảng 1. Khảo sát khả năng học hát dân ca của học sinh, SV Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN (Học kỳ 1, Năm học 2024 - 2025)

Khả năng học hát	Người học/Tỉ lệ			
	Hệ trung cấp	Tỉ lệ (%)	Hệ Đại học	Tỉ lệ (%)
Giọng tốt, vang, trữ tình, mềm mại; năng khiếu; có phong cách.	22	44.00	30	60.00
Có giọng, năng khiếu, chất giọng cứng, ít nhạc cảm.	15	30.00	12	36.00
Giọng yếu, thô, cứng, năng khiếu và nhạc cảm kém	12	26.00	8	16.00

Bảng thống kê cho thấy, nhóm SV có khả năng học tốt dân ca đạt tỷ lệ không cao: 44% với hệ Trung cấp, 60% với hệ Đại học. Số còn lại là những em SV có giọng, có năng khiếu nhưng thường gặp khó khăn trong quá trình học phát âm nhà chữ, luyến láy. Số ít người học chất giọng khoẻ nhưng thô, cứng, hoặc giọng mờ, yếu, phô chênh nên cũng gặp nhiều khó khăn khi học hát dân ca.

Khảo sát trên đã cho thấy mức độ tương đối về khả năng hát dân ca của người học. Tuy nhiên, một yếu tố quan trọng khác ảnh hưởng lớn tới kết quả học tập của các em là sự hứng thú với việc học. Nhóm người hát được dân ca có thể lớn hơn các nhóm khác, song trong số này không phải tất cả đều yêu thích dân ca và ngược lại. Thực tế, một số học sinh, SV, đặc biệt là những người đến từ các vùng đô thị lớn, thường có xu hướng yêu thích các thể loại nhạc hiện đại hơn là dân ca. Điều này gây khó khăn trong việc tạo ra sự kết nối trong học tập, đồng thời tác động đến kết quả học tập.

Giảng viên Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN có trình

độ chuyên môn sâu, rộng, vững vàng, giàu kinh nghiệm giảng dạy và biểu diễn. Trong đó, một số GV có sở trường hát dòng nhạc dân ca, họ nghiên cứu và hát nhiều thể loại dân ca nên hội tụ được kiến thức về âm nhạc dân gian nói chung và có khả năng dạy dân ca hiệu quả. Riêng môn Hát dân ca được nghệ nhân, người có chuyên môn sâu về hát dân ca tham gia cộng tác giảng dạy.

Bảng 2: Phỏng vấn 15 GV dạy tại Khoa Thanh nhạc, (Học kỳ 1, Năm học 2024-2025)

<i>Thầy/cô có gặp khó khăn khi hát, hoặc dạy hát dân ca không?</i>		
Mức độ	Số lượng	~Tỉ lệ (%)
Thường gặp khó khăn	3	20,00
Ít khi gặp khó khăn	5	33,00
Không gặp khó khăn	7	46,00
<i>Theo thầy/cô theo đuổi dòng nhạc không phải là dân gian có ảnh hưởng tới hiệu quả của việc nội dung này không?</i>		
Mức độ	Số GV	Tỷ lệ (%)
Không ảnh hưởng gì	6	40,00
Ít ảnh hưởng	4	26,00
Ảnh hưởng nhiều	5	34,00
<i>Thầy/cô dạy được nhiều thể loại dân ca không?</i>		
Mức độ	Số GV	Tỷ lệ (%)
Dạy được đa dạng các thể loại dân ca	10	66,00
Dạy được một số thể loại dân ca tiêu biểu	5	34,00

Kết quả trên cho thấy, phần lớn GV không gặp khó khăn, hoặc ít gặp khó khăn khi dạy hát dân ca. Các GV này có khả năng giảng dạy được đa dạng các thể loại dân ca từ dân ca Bắc Bộ, Trung Bộ, Nam Bộ, đến các thể loại dân ca đặc trưng khác như: hát xẩm, chèo vãn... Tuy nhiên, không hẳn họ không gặp khó khăn trong quá trình biểu diễn, hoặc thị phạm khi dạy học những giai điệu có nhiều âm luyện láy, những đoạn yêu cầu rung, nhấn đặc trưng trong dân ca. Song, họ có cách thức để khắc phục việc dạy học nội dung này. Bên cạnh đó, có tới 20% GV thực sự thấy khó khăn khi hát và dạy hát dân ca. Họ ảnh hưởng bởi dân ca không phải sở trường ca hát. Những giáo viên này thường dạy những bài dân ca quen thuộc, giai điệu không có nhiều âm luyện láy đặc trưng.

Ngoài yếu tố sở trường, một số GV khi dạy dân ca tại Khoa Thanh nhạc cho rằng: Sự thiếu hụt về tài liệu hướng dẫn cụ thể về cách hát, phương pháp dạy hát dân ca đã gây nên những hạn chế trong truyền đạt sâu các yếu tố tinh tế của dân ca [Phỏng vấn trực tiếp GV dạy Thanh nhạc tại Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN]. Sự khác biệt về phương pháp dạy hát dân ca so với các thể loại ca hát khác cũng là một trong những khó khăn khi một bên yêu cầu khả năng xử lý âm thanh tự nhiên, uyển chuyển, mềm mại, bên khác lại tập trung dạy kỹ thuật hát opera, thính phòng, hoặc nhạc nhẹ.

3.2.2. Nội dung, chương trình dạy học dân ca tại HVANQGVN

Chương trình đào tạo Trung cấp tại HVANQGVN có môn Hát dân ca, học ở học kì 2 năm thứ 2. Đây là môn học chung dành cho học sinh trong toàn trường với

nhiều ngành học khác nhau, trong đó có Thanh nhạc. Các nội dung dạy hát dân ca chú trọng kỹ thuật hát cơ bản nhằm xây dựng nền tảng kỹ thuật vững chắc cho người học, bao gồm hơi thở, phát âm nhà chữ và xử lý các giai điệu có nhiều âm luyện, láy, nhấn nhá đặc trưng. Các nội dung này đều rất quan trọng vì mỗi thể loại dân ca thường có những yêu cầu đặc thù về kỹ thuật giọng hát.

Tuy nhiên, thời lượng học môn Hát dân ca gồm 2 đơn vị học trình/30 tiết, tương đối hạn chế nên dạy nội dung gì luôn là thách thức đối với người dạy. Phỏng vấn GV dạy Hát dân ca tại HVANQGVN, cô cho hay: “Do thời lượng hạn chế, năng lực tiếp nhận của người học không giống nhau nên mỗi vùng, miền dân ca các em được học chọn từ 2-4 bài. Các bài dân ca được lựa chọn phần lớn là những bài quen thuộc, dễ nhớ, dễ thuộc. Ngoài thực hành ca hát, thi thoảng cô có giới thiệu một số nét đặc trưng trong hát dân ca như: ngữ điệu vùng miền, những âm luyện láy đặc trưng của dân ca. Tuy nhiên, các nội dung được đề cập tương đối ít và mỏng” [Phỏng vấn trực tiếp cô Huyền Thanh, GV thỉnh giảng dạy hát dân ca tại HVANQGVN].

Bên cạnh đó, dân ca là một trong những nội dung học bắt buộc của môn Thanh nhạc, cụ thể: Hệ Trung cấp, dân ca được học ở học kì tốt nghiệp. Hệ Đại học, nội dung này học ở các học kì 1, 2 năm học 3 và 4. Mỗi học kì này, người học sẽ hát 1 bài dân ca do GV dạy Thanh nhạc hướng dẫn. Hình thức dạy học cá nhân, chú trọng thực hành.

Ngoài ra, học sinh được học cách sử dụng ngôn ngữ cơ thể, ánh mắt, và biểu cảm khuôn mặt để tạo nên một phần trình diễn hấp dẫn, thể hiện rõ tinh thần của từng tác phẩm; thi thoảng người học được học hát hợp xướng là các bài dân ca, qua đó phát triển được kĩ năng học và biểu diễn nhóm, tăng khả năng phối hợp và cảm nhập.

Nhìn chung, nội dung dạy học ở cả hai môn học Hát dân ca và Thanh nhạc đều chú trọng thực hành, thông qua đó giúp người học xác định được các kĩ thuật hát đặc trưng. Lí thuyết chung về dân ca được lồng ghép trong quá trình dạy học, không có tiết hướng dẫn riêng cho nội dung này.

3.2.3. Cơ sở vật chất và học liệu

Cơ sở vật chất, học liệu, giáo trình dạy học Hát dân ca tại HVANQGVN đóng vai trò quan trọng trong việc giảng dạy, duy trì giá trị âm nhạc truyền thống, đồng thời giúp SV tiếp cận với phương pháp giảng dạy hiện đại và hiệu quả.

HVANQGVN được trang bị cơ sở vật chất hiện đại, phục vụ tốt giảng dạy, học tập các môn học, bao gồm cả hát dân ca. Các phòng học, phòng tập, và các không

GIÁO DỤC - EDUCATION

gian biểu diễn tại Học viện đều được thiết kế khoa học, tiện nghi, đảm bảo tạo ra môi trường học tập lý tưởng cho SV. Tại đây có các sân khấu lớn, nơi tổ chức các buổi biểu diễn, hội thảo, các chương trình âm nhạc dân gian. Đây là nơi SV có thể thực hành trình diễn trước công chúng, giúp nâng cao kỹ năng biểu diễn và tự tin hơn trong môi trường chuyên nghiệp.

Phòng học lý thuyết và thực hành được trang bị đầy đủ bảng, thiết bị trình chiếu, tài liệu học tập, giúp người dạy và người học có thể trao đổi, thảo luận về các kiến thức lý thuyết về dân ca. Các phòng thực hành, không gian biểu diễn cũng được trang bị âm thanh, ánh sáng chuyên nghiệp, phục vụ cho việc rèn luyện kỹ năng hát và biểu diễn.

Thư viện của HVANQGVN có một kho tài liệu phong phú về âm nhạc dân gian, gồm sách, tạp chí, các đĩa CD, DVD, bản ghi âm, các bài hát dân ca cổ truyền, tài liệu nghiên cứu dân ca trong và ngoài nước. Người học có thể dễ dàng truy cập vào những tài liệu này để mở rộng kiến thức và cải thiện kỹ năng học tập.

Học liệu, giáo trình không chỉ cung cấp kiến thức lý thuyết về các thể loại dân ca, vùng miền dân ca Việt Nam, cũng như phương pháp nghiên cứu và bảo tồn các làn điệu dân ca. Tuy nhiên, hiện chưa có giáo trình riêng cho môn Hát dân ca tại Học viện. Người học chủ yếu được học từ các tài liệu hỗ trợ trong quá trình giảng dạy gồm sách, các tuyển tập bài hát dân ca, một số bài hát dân ca truyền thống do GV tự sưu tầm.

3.2.4. Phương pháp dạy học hát dân ca tại Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN

Phương pháp dạy học hát dân ca thường là sự kết hợp của nhiều pháp khác nhau như: dạy học truyền miệng, vận dụng các phương pháp dạy học hiện đại, ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học nhằm phát huy tính chủ động, sáng tạo, học tập trải nghiệm, dạy học cá nhân... Tại HVANQGVN, môn Hát dân ca hiện do nghệ nhân thỉnh giảng cộng tác giảng dạy nhiều năm, được triển khai theo dạy học bằng phương pháp truyền miệng, dạy nhóm với sĩ số lớp đông. Học dân ca ở môn Thanh nhạc dạy ở hình thức cá nhân. Người dạy được đào tạo kỹ thuật thanh nhạc cổ điển. Phương pháp thường được vận dụng là khuyến khích người học tự tìm tòi nghiên cứu. Người dạy đứng ở vai trò hướng dẫn. Các cách dạy dưới đây đã tồn tại từ nhiều thập kỉ tới nay và có những thành quả cũng như hạn chế nhất định.

Dạy theo phương pháp truyền miệng

Phương pháp này giúp người học được rèn luyện khả năng nghe và cảm âm tốt. Người học phải chú ý, phân tích và bắt chước cách hát, nhịp điệu, cao độ của

người hướng dẫn, từ đó phát triển khả năng cảm thụ âm nhạc. Phương pháp truyền miệng thường không yêu cầu công cụ hỗ trợ học tập phức tạp. Người học có thể học tại nơi sinh hoạt cộng đồng, lớp học... Trong quá trình học, học sinh có thể tương tác trực tiếp với giáo viên và bạn học, tạo nên không khí học tập vui vẻ, thân thiện và hợp tác. Kết quả học môn dân ca theo phương pháp này hiện tương đối hiệu quả. Khảo sát 50 học sinh hệ Trung cấp đã hoàn thành môn Hát dân ca cho thấy: Số học sinh đạt điểm tuyệt đối gồm 16 người, chiếm 32%; đạt điểm từ 8 - 9,5 gồm 28 người, chiếm 56%; đạt điểm dưới 8 gồm 10 người, chiếm 20%. Kết quả này cho thấy tính hiệu quả của phương pháp dạy học truyền miệng.

Bên cạnh đó, nhược điểm của phương pháp dạy truyền miệng đó là dễ dẫn đến sai sót trong truyền đạt các yếu tố phức tạp như nhịp điệu, luyến láy và cách xử lý âm nhạc. Kết quả học tập của dạy học truyền miệng phụ thuộc nhiều vào kỹ năng và khả năng của người dạy. Khi dạy một nhóm đông, việc đảm bảo tất cả tiếp thu đồng đều là một thử thách. Những học sinh không có khả năng cảm thụ âm nhạc hoặc thiếu khả năng ghi nhớ có thể gặp khó khăn khi học qua phương pháp này.

Phương pháp khuyến khích người học tự tìm tòi, nghiên cứu

Đối với môn Thanh nhạc, dân ca chỉ là một trong các thể loại cần học. Cách hát giữa dân ca và các thể loại khác như aria, romance, ca khúc Việt Nam có khác biệt rõ ràng. Thực tế, không phải GV nào cũng đủ khả năng và kinh nghiệm trong dạy dân ca bài bản và hiệu quả. Có những GV dù giỏi về thanh nhạc phương Tây, song lại gặp khó khăn khi hướng dẫn SV thể hiện chính xác âm điệu và cảm xúc trong các bài dân ca. Cũng vì vậy, một số GV thường khuyến khích người học tự chọn bài học, tự tìm hiểu cách hát qua việc nghe băng đĩa và bắt chước để có thể hát chuẩn xác giai điệu, tiết tấu và thể hiện được tính chất của bài. Cách dạy này có phần tạo nên sự chủ động cho người học. Song, thiếu hiệu quả nếu người học thiếu sự chăm chỉ tìm tòi, sáng tạo. Nhiều em do được lựa chọn nên thường chọn bài quen thuộc, dẫn đến có bài dễ quá, hoặc khó quá so với năng lực.

Có thể thấy, các phương pháp dạy học hát dân ca hiện nay là rất cần thiết trong dạy học dân ca, tuy nhiên còn chưa đủ. Các chuyên thực tế chuyên môn, điển dĩ giúp SV trải nghiệm, làm giàu cảm nhận âm nhạc dân gian nói chung hầu như không có. Khuyến khích người học tự học, tự nghiên cứu là cần thiết, song nét đặc biệt trong hoạt động nhận thức của SV không chỉ là tự nghiên cứu mà luôn cần được GV định hướng, hỗ trợ, uốn nắn kịp thời, tránh khỏi những vấp vấp để đạt được mục tiêu nhận thức đã xác định. Thiếu sự kết hợp giữa phương pháp dạy học truyền thống và hiện đại,

đặc biệt với sự hội nhập và công nghệ số như hiện nay.

Mặc dù âm nhạc truyền thống Việt Nam có giá trị lớn, nhưng trong môi trường học tập hiện đại, xu hướng học nhạc pop, nhạc nhẹ, hay nhạc cổ điển phương Tây có thể thu hút sự chú ý của SV hơn, khiến họ ít chú trọng đến học hát dân ca.

Như đã phân tích, SV Khoa Thanh nhạc có khả năng ca hát dân ca không đồng đều. Người có giọng hát mềm mại, có tố chất dân gian, ham học hỏi, thường trau dồi về cách hát sẽ thể hiện tương đối tốt thể loại dân ca. Số còn lại chỉ hát đúng phần giai điệu, chưa thể hiện được sự mềm mại, uyển chuyển, cũng như các kỹ thuật hát đặc trưng của dân ca như: hát tròn vành nhưng chưa rõ chữ, luyến láy không rõ vùng miền, hát đại khái.

Trên thực tế, có chất giọng thuận lợi chỉ là sự khởi đầu thuận lợi, song để học tốt và phát triển giọng hát lâu dài người học cần có cách học và kiên trì theo đuổi nó. Học phân thanh nhạc với lượng kiến thức khá lớn, ngoài giờ lên lớp, SV phải có thời gian chuẩn bị cho môn học bằng nhiều cách: nghiên cứu những vấn đề chung trong giáo trình, tìm tài liệu liên quan đến môn học, tự học và nghiên cứu, tập và nghe tác phẩm trước khi học cùng GV... Tuy nhiên, vấn đề này chưa được nhiều SV chú trọng. Tiến hành phỏng vấn 15 GV dạy thanh nhạc về tình hình học của SV, chúng tôi thu được kết quả sau đây:

Bảng 3.11. Khảo sát về phương pháp học của SV (Năm học 2024- 2025)

<i>Anh (chị) nhận xét gì về phương pháp học dân ca của SV hiện nay?</i>		
Cách học	Số Gv	Tỷ lệ (%)
Học chủ động, phát huy năng lực tự học, thường thảo luận các vấn đề được học, học ở nhiều kênh khác nhau.	7	35,00
Học bị động, đại khái, đối phó.	8	65,00

Có thể thấy, phần lớn GV nhận xét SV học thụ động. Chuẩn bị bài ở của SV trước khi lên lớp khá sơ sài, đại khái, đối phó, thậm chí không tập bài và tìm hiểu về nội dung bài học... SV rất hiếm khi học và thảo luận nhóm, không thường xuyên đặt câu hỏi và thắc mắc về nội dung học tập, đặc biệt chưa có ý thức tự rèn luyện.

3.3. Đề xuất một số biện pháp nâng cao chất lượng giảng dạy hát dân ca tại Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN

Để góp phần nâng cao chất lượng dạy hát dân ca tại Khoa Thanh nhạc, HVANQGVN, bài viết này đề xuất một số biện pháp như sau:

- Cần nghiên cứu và biên soạn tài liệu giảng dạy. Trong đó, nội dung dạy học cần lồng ghép giữa lí thuyết và thực hành.
- Tăng thời lượng dạy môn Hát dân ca từ 2 đơn vị học trình lên 3 hoặc 4 đơn vị học trình, đồng thời xây dựng chương trình học gồm 2 học kì để người học có thời gian nghiên cứu và thực hành.

- Đa dạng hóa các hình thức học tập. Kết hợp các hoạt động ngoại khóa, giao lưu văn hóa, tăng hứng thú cho học sinh. Tổ chức các buổi thảo luận, hội thảo chuyên đề về dân ca để người học có thể hiểu sâu hơn về giá trị văn hóa và kỹ thuật biểu diễn dân ca.

- Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học, sử dụng các công cụ kỹ thuật số như video minh họa, tài liệu âm thanh để học sinh có thêm tư liệu học tập, tham khảo.

- Áp dụng phương pháp học tập trải nghiệm. Tăng cường tổ chức các buổi dã ngoại hoặc trải nghiệm tại các vùng dân ca nổi tiếng, học hỏi từ các nghệ nhân dân gian để người học hiểu sâu, rộng hơn về kỹ thuật và phong cách và tinh thần của làn điệu dân ca.

4. KẾT LUẬN

Dạy học hát dân ca tại Khoa Thanh nhạc HVANQGVN không chỉ là việc truyền đạt kỹ thuật âm nhạc, mà còn là một cách giáo dục tinh thần, ý thức văn hóa dân tộc; phát triển toàn diện cho người học về tâm hồn, thẩm mỹ nghệ thuật .

Việc dạy học hát dân ca mặc dù vẫn còn đối mặt với một số khó khăn, nhưng cũng có nhiều cơ hội để cải thiện và phát triển tốt hơn trong tương lai. Chú trọng hơn đến chương trình giảng dạy, tăng cường hợp tác với các nghệ sĩ dân ca, và khuyến khích sinh viên tham gia các hoạt động thực tế sẽ góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và phát triển âm nhạc dân ca tại Học viện. Dân ca là một phần quan trọng trong nền âm nhạc truyền thống của Việt Nam, và việc truyền dạy nó cho thế hệ trẻ là nhiệm vụ cần được tiếp tục và phát triển mạnh mẽ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Đặng Thành Hưng, Trịnh Thị Hồng Hà, Nguyễn Khải Hoàn, Trần Vũ Khánh (2012), Lí thuyết phương pháp dạy học, Nxb Đại học Thái Nguyên.
Nguyễn Thị Lan Hương, Hát Dân Ca Việt Nam - Từ Lý Thuyết đến Thực Hành, NXB Văn hóa - Thông tin, 2019.
Phạm Phúc Minh (1994), Tìm hiểu dân ca Việt Nam, Nxb Âm nhạc, Hà Nội.
Hoàng Phê (1988), Từ điển Tiếng Việt, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.